

in kjer bi nihče ne bil razkralju mogel na pomoč priti.

Te okoliščnosti svedočijo, da je bil atentat naročen in uprizorjen, da služi za pretvezo preganjanju radikalne stranke. Radikalci nimajo z atentatom nobene zveze in zato jih je do skrajnosti razljutilo, da avstrijsko oficijozno časopisje se ščiti in zagovarja Milanovo počenjanje. To je v Srbiji zadušilo vse simpatije za Avstrijo, zlasti ker je ruska vlada podala pri srbski vladi reklamacijo radi aretovanja dr. Smolenskega in preganjanja radikalcev, vsled česar se ni čuditi, da so zdaj simpatije srbskega naroda izključeno na strani Rusije.

Kmetijska družba kranjska.

Kranjska kmetijska družba, ki se je zlasti v zadnjih desetih letih jako lepo razvila, je za našo deželo pravi blagoslov. V politične boje se družba ni nikdar vtikala. Stala je vedno nad strankami in njena najpopolnejša politična nepristranost je prvi pogoj uspešnemu in plodnosnemu delovanju. Tega pogoja se mora tudi v prihodnje držati, družba mora tudi v prihodnje ostati nad strankami in zunaj vseh političnih bojov.

Ker smatramo to za neizogibno potrebo, zato izkreno obžalujemo, da se je pri zadnjem občnem zboru poskusilo, zanesti politiko v družbo in da je zaradi tega nastal sedaj ljut prepir. V ta prepir se ne bomo vtikali, ker preprirov ne ljubimo. Tudi ne bomo zavračali osebnih zasramovanj na družbenega predsednika ces. svetnika Murnika in na druge gospode, apelujemo pa na vse rodoljubne može, naj pripadajo katoliško-narodni ali napredno-narodni stranki, naj na noben način ne dovolijo, da bi se v kmetijsko družbo zanesel razpor, in naj se zedinijo na to, da ohranijo neodvisnost družbe od vseh političnih strank in političnih bojov, zakaj-le tako je mogoče, da bode družba s tistim uspehom, kakor doslej nadaljevala svoje delovanje na korist kranjskemu kmetijstvu. Hvala Bogu, da je ravno v kmetijski družbi zbranih toliko razumnih, samostojnih in rodoljubnih mož duhovskega in posvetnega stanu, da smemo upati, da sedanji boj družbi ne bo škodoval.

V naslednjih vrstah naj podamo kratko poročilo o občnem zboru, ki se je vršil v četrtek dne 13. julija v „Katoliškem domu“ in kateri je postal tako hrupen, da se volitev odbora ni mogla izvršiti ter je bil predsednik primoran ga prezgodnje zaključiti.

Ob devetih otvoril je društveni predsednik gospod cesarski svetnik Murnik zborovanje. Pozdravil je najprej vladnega zastopnika gospoda okrajnega glavarja dr. pl. Crona, deželnega glavarja pl. Detelo in ljubljanskega župana Hribarja, zahvaljujoč se zlasti c. kr. vladi in deželnemu zastopstvu za krepko in izdatno podporo, katero

sta tudi v pretečenem letu naklonila kmetijski družbi in posredno kranjskemu kmetijstvu sploh. Gospod predsednik spominjal se je nadalje cesarjevega petdesetletnega vladarskega jubileja in bridke izgube, ki je vsled tragične smrti preblage cesarice Elizabete zadela dinastiji verno vdane avstrijske narode; spominjal se je tudi naprav, katere je družba oživotvorila povodom cesarjevega jubileja: kmetijske gospodinjske šole, kmetijsko kemičnega preskuševališča in jubilejnega zaklada za obdarujevanje starih kmetijskih poslov. Končal je svoj govor s trikratnim klicem: Bog živi in ohrani cesarja Franca Jožefa I.! Vsi navzoči so se temu klicu navdušeno odzvali.

Ko so se vladni zastopnik, deželni glavar in župan ljubljanski zahvalili za prijazen pozdrav, poročal je društveni ravnatelj, gospod Gustav Pirc, o delovanju glavnega odbora v pretečenem letu. Žal, da nam prostor ne dopušča, da bi se obširneje bavili s tem zanimivim poročilom; le najvažnejše momente hočemo tukaj navesti. Družbi pristopilo je lansko leto 673 novih pravih členov, tako da ima sedaj čez 4500 členov. Vseh podružnic je sedaj ravno sto. Gospod ravnatelj naglašal je z zadovoljstvom, da so podružnice, ki se nahajajo po vsi deželi, družbi glavna moč. Ker so urejene tako, kakor zahtevajo razmere, lahko zelo pospešujejo družbine namene. Kranjska kmetijska družba je jedina v Avstriji, ki za svojo upravo ne porablja letnine členov, temveč jo večinoma prepusti podružnicam za njih potrebe. S temi prispevki potem z državnimi in deželnimi podporami lahko uspešno delujejo ter družabnikom v resnici koristijo. To dejstvo je zato posebno važno, ker mora družba računati do malega s samimi kmetijskimi posestniki.

Govornik je omenjal nadalje društvenih zavodov in podjetij. Podkovska šola imela je lani 12 učencov, ki so vsi zadostili zahtevam tar naredili tudi izpit iz ogledovanja mesa in živine. Iz družbene drevesnice oddalo se je članom lansko leto čez 15 000 visokodebelnik drevesec in 1000 pritlikavcev. Kmetovalci so se tako zavzeli za sadjarstvo, da se je komaj polovica naročil mogla izvršiti navzlic temu, da imajo podružnice svoje drevesnice. Vsled tega je glavni odbor vzel v zakup še šest oralov sveta na Kodelijevem. Družbena drevesnica je sedaj največja med vsemi drevesnicami v Avstriji, vzdržavnimi iz javnih sredstev in glavni odbor je lahko ponosen na svoje delo. Jako lep vspeh dosegel se je tudi v kmetijski gospodinski šoli, v kmetijskokemičnem preskuševališču in v vzornem dvorcu na Viču. Družbeno glasilo „Kmetovalec“ ima sedaj že čez 5000 naročnikov.

Izmed posameznih ukrepov glavnega odbora za pospeševanje našega kmetijstva o obče ter posameznih kulturnih vrst posebej, je omenjal poročevalec zlasti kmetijsko rastlinstvo, katero je odbor pospeševal s tem, da je udom naročal dobrega semena. Potem velik je bil vspeh pri uvažanju in porabi umetnih gnojil; leta 1898. se jih je porabilo 150 vagonov. Za vinščake naročala se je po nižani ceni modra galica in trtne škropilnice. Živinorejcem oddalo se je 28 čisto okrvnih bikov plemenjakov

za polovico kupne cene. Sličnim načinom pospeševala je družba tudi ovčarstvo in svinjerejo. Skrbela pa tudi za nakup kmetijskih strojev ter podpirala kmetijski pouk.

Poročevalec je predlagal končno, naj občni zbor poročilo vzame na znanje ter izreče naj svojo najiskrenejšo zahvalo ces. kr. kmetijskemu ministrstvu, c. kr. dež. vladi, deželnemu zastopu in kranjski branilnici, ki so družbo v njenem delovanju vedno izdatno podpirali. Občni zbor pritrdil je soglasno temu predlogu ter vsprejel tudi župana Hribarja predlog, naj se glavnemu odboru za njegovo vzorno in vspešno delovanje izreče zahvala občnega zbora.

Občni zbor odobril je nadalje računski sklep kmetijske družbe za leto 1898, proračun za leto 1900. ter bilanco, ki izkazuje 40.641 gld. 96 kr. čistega premoženja. Gosp. dež. glavar pl. Detela je bil po nasvetu gospoda cesarskega svetnika Murnika v priznanje njegovih izrednih zaslug za prospeh kmetijstva izvoljen častnim članom kmetijske družbe.

Potem pa se je prestopilo k volitvam, in bi se imela najprej vršiti volitev družbenega podpredsednika. G. cesarski svetnik Murnik je predlagal, naj se izvoli zopet dosedanji podpredsednik g. Povše, g. Ciril Pirc iz Kranja pa je dodatno predlagal, naj se volitev vrši per acclamationem.

Proti temu se je izrekel knezoškofijski kancelar g. Šiška, vsled česar se je volilo po listih. Pri tej volitvi so nastala nasprotja, vsled katerih se je razvil škandal. Vladni zastopnik je hotel obč. zbor razpustiti. To bi se bilo tolmačilo tako, da predsednik ni bil kos svoji nalogi, da je nezmožen in ne ve kaj mu je pri tacihi prilikah storiti. Temu očitaniu pa se ni hotel ces. svetnik Murnik izpostaviti, in da prepereči razpust od strani vladnega zastopnika, je občni zbor raje sam zaključil.

Politični pregled.

Nagodba. — Ministerski predsednik grof Thun se je mudil v torek pri cesarju v Ischlu. Cesar je nagodbene predloge sankcioniral in so se iste razglasile v četrtek toda ne vse ob enem; razglase se v malih in večjih presledkih. Trgovinska in carinska pogodba se najbrž razglasi šele proti koncu tekočega leta, ker je bila sedanja pogodba s cesarsko naredbo svoj čas podaljšena do 31. decembra 1899.

Proti § 14 — Nemške opozicijske stranke so začele jako veliko agitacijo proti porabi § 14. za uveljavljenje nagodbe. Proti temu paragrafu začeli so protestovati volilci na raznih shodih in začele so se oglašati tudi posamezne občine. Nemcem olajša to agitacijo konsumni davek na sladkor, kateri naj se začne pobirati 1. avgustom. V tem oziru je res dvomljivo, če je vlada opravičena porabiti paragraf 14. Ta paragraf določa, da sme vlada, kadar državni zbor ni zbran, najnujnejše stvari uveljaviti s pomočjo cesarske naredbe, namreč take reči, katerih uveljavljenje se ne da odložiti, dokler se državni zbor ne skliče. Nikakor pa vlada ni opravičena, nalagati s cesarskimi naredbami novih davkov, najmanj pa kadar si lahko pomaga s tem, da državni zbor skliče. Vladno postopanje gotovo ni strogo ustavno in zakonito. To mora uvideti tudi najpripustejši človek in zato se ni čuditi, da je

nemška agitacija našla mogočen odmev mej ljudstvom. Našla ga je toliko laglje, ker je davek na sladkor silno visok. Standard of life je pri nas že itak jako nizk. Dočim pride na pr. na Angleškem na vsacega človeka povprečno 35 klg. sladkorja na leto, ga pride v Avstriji le $2\frac{1}{4}$ klg. Sladkor je pri nas že doslej bil sila drag. Dočim so na Angleškem, vsled eksportnih premij, ki jih plačuje naša država tovarnarjem, v stanu, da celo svoje prašice krmijo s sladkorjem, ga pri nas niti ljudje ne morejo zavživati, ker je predrag. Davek na sladkor se bode povišal za šest krajcarjev od vsacega kilograma. To je uprav kolosalen davek. Sedanji davek že znaša 13 krajcarjev od kilograma, a ta davek se bo še zvišal in bo od 1. avgusta znašal 19 krajcarjev od vsacega kilograma. Če ne vpoštevamo tistih okolnosti, vsled katerih se cena sladkorja na trgu preminja in če oziramo na dejansko vrednost sladkorja, izračunamo lahko, da je vsak kilogram sladkorja v tovarnarjevem skladišču vreden 15 krajcarjev. Davek 19 krajcarjev torej pomeni podraženje sladkorja za celih 129 odstotkov. Tak davek pa gotovo ni pravičen, zlasti ne, ker ga morajo plačevati najširši in najsiromašnejši krogi. V drugih državah se davek na sladkor zmanjšuje, tako v Združenih državah in na Angleškem, ker se tam smatra sladkor za važno živilo, v nas pa se da davek najodijoznejše vrste še zvišuje in ljudski zastopniki slovenski molče k temu kakor grob.

Volitev delegacije. — Začetkom oktobra se skliče zopet državni zbor. Vladi pač ni na tem, da bi funkcioniral, saj se vlada s pomočjo § 14 prav prijetno in lakho, pač pa jej je na tem, da izvoli delegacijo, katero čakajo velevažne naloge. Nemci nameravajo volitev delegacije prepereči in to z obstrukcijo. Ta njih namera je dala dr. Ebenhochu povod, da je premišljeval, kako bi se mogla volitev delegacije izvršiti vzlic obstrukcije. V svojem listu je dr. Ebenhoch ta plod svojega premišljevanja in razgovarjanja z merodajnimi političnimi krogi obširno razložil. Ebenhoch je mnenja, naj se za slučaj obstrukcije določi zapisnikar, kateremu bodo poslanci zunaj sofe vročili glasovnice in je mnenja, da bi bila taka volitev pravilna in zakonita in da bi tako izvoljeni delegatje smeli izvrševati svoje mandate. To bi bilo neustavno.

Italija. — Proti dvema poslancema socialistične stranke, ki sta v italijanskem parlamentu obstruirala tako, kakor naši Wolfi in Pferscheji v dunajski zbornici, se je začelo sodno postopanje. Sodišče stoji na stališču, da poslanci smejo pač govoriti kar hočejo in glasovati kakor hočejo, da pa se z imuniteto ne dajo pokriti tudi nasilstva. Vsled tega hoče poslanca Prampolonila in Defeliceta obsoditi radi javnega napada.

Belgija — Borba radi volilne reforme je zdaj omejena na parlament. To je evidentno, da se ne doseže sporazumljenje mej vladno stranko in mej opozicijo, katera zahteva, naj se odpravi pluralni sistem in naj se vpelje splošna in jednaka volilna pravica. Po poročilih listov je tudi kralj že prišel do tega spoznanja ter hoče vsle tega poveriti vlado liberalnem ministrstvu. Potrjena ta vest še ni.

Nemčija — se čedalje bolj približuje Franciji in je prav očitno, da bi rada stopila z njo v prijateljsko razmerje. To je jasno pokazal obisk nemškega cesarja na francoski vojni ladji „Ifigencija“ in laskavi telegram, ki ga je poslal prezidentu Lobetu. V obče se mora priznati, da je javno mišljenje na Francoskem temu približanju prav ugodno. Cesar bi nemški cesar pred nekaj leti še ne imel storiti, to stori prihodnje leto prav lahko; obiskal bo Pariz.

Anglija se je popolnoma očitno pripravljala na vojo s Transvalom. Priprave so bile jako obsežne. Francosko časopisje je pozivljalo druge velesile, naj nikar ne pripuste, da bi se angleška polastila Transvala, nego naj se združijo, da jej s skupnimi močmi stopijo na pot. Zdaj je razpor že poravnal.